

דברי חזק
באמונה ובטחון ועוז
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי' מאיר סמיט שליט"א

ישיבת רבי חיים עוזר « 058-323-1459 \ 347-897-9968 »

בס"ד

כל מי שרוצה להתעלות ולשקוע רק בתורה ומצוות, הקב"ה מבטיחו לספק לו את כל צרכיו!!!

אותו לבטחון מלא 'שבכל מצב שהוא רק נמצא יכול הכל להתהפך לטובה'.

ג. המהר"ל מפראג זצ"ל (נתיבות עולם נתיב הבטחון) כתב, דמדת הבטחון היא, שהבוטח בה' וראוי לבוא עליו דבר רע, אסון, צרה, מ"מ מחמת היותו בוטח בה', הרי שבאמת לא יקרה לו לאדם דבר רע שום אסון ושום צרה, והטעם הוא משום שהקב"ה ירחם עליו, וזאת על אף שאינו ראוי לכך, אך בתנאי שתהיה לו מדת הבטחון אמיתית מעומק הלב, ובזכות הבטחון יצליח להנצל מכל פגע מחלה. ומובא בזה"ק (פרשת וארא דף כב סוף עמוד א') 'כי הבוטח בה' באמת אין כל בני העולם יכולים להזיק לו, ואפילו אם מזלו רע ישפיע עליו השי"ת מן העולם העליון שהוא מעל המזל, עד כאן תוכן דבריו.

וכדעת המהר"ל היא גם כן דעת רבי חיים מוואלוז'ין (בספרו נפש החיים שער ג' פרק י"ב), וכמו שכבר ידוע ומפורסמים דבריו.

ולדבריהם יוצא, שיש ביד האדם כח עצום, להשבית מעליו אויב ומתנקם, וכל פגע רע, ע"י שמאמין שמלוא כל הארץ כבודו, וקובע בלבו שהקב"ה יציל אותו מכל דבר רע. אולם עדיין עפ"י אינו מובטח שתתקבל רצונו, אלא רק שיתבטלו מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם שלא יוכלו לפעול לו שום דבר כלל.

ד. אולם לפי דברי הגרי"ז סאלאוויצ'ק זצ"ל יוצא, שהאדם שהינו בעל בטחון, אז אפילו נזק שלפי חוקי הטבע היה צריך להגיע אליו לא יגיעהו, וכפי שבוטח כן יהיה.

« שיטת ר' שמעון בן יוחאי בעבודת ההשתדלות »

והנה, אמרו חז"ל (ברכות לה): בזה"ל: "ת"ר וְאֶסְפֹּת דִּגְנָךְ (דברים יא, יד) מה תלמוד לומר, לפי שנאמר לא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ (יהושע א, ח), יכול דברים ככתבן, ת"ל 'ואספת דגנך' הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל. רשב"י אומר, אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישאל עושיין רצונו של מקום מלאכתו נעשית על ידי אחרים וכו', ובזמן שאין ישראל עושיין רצונו של מקום מלאכתו נעשית על ידי עצמן שנאמר וְאֶסְפֹּת דִּגְנָךְ וכו'. אמר אביי, הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן כרבי שמעון בן יוחאי ולא עלתה בידן, עכ"ל הגמ'.

ולכאורה יש להבין, לדעת רשב"י שמלאכתו נעשית ע"י אחרים, והלא יש גזירה ומס המלך של בְּזַעַת אֶפְיָךְ תֹּאכַל לֶחֶם (בראשית ג, ט), וא"כ איך היא מלאכתו נעשית ע"י אחרים, ולא קיים מס המלך. ועוד, איך אפשר לומר 'הרבה עשו כרבי שמעון בן יוחאי ולא עלתה בידן', האם ח"ו דברי רשב"י לא נכונים.

והביאור הוא בהקדם מה שיש להבין, כי הנה ר' ישמעאל אמר 'הנהג בהם מנהג דרך ארץ', ופירש"י "שאם תבא לידי צורך הבריות, סופך ליבטל מדברי תורה", ולכאורה צריך להבין מה יענה רשב"י על זה, והלא סופו שיבטל מדברי תורה.

« ד' שיטות באופן הבטחון בהקב"ה »

כתוב בפרשה אל תִּכְרִיתוּ אֶת שְׁבֹט מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם (במדבר ד, יח). אמרו חז"ל 'הק' במדרש רבה (ה, א) בזה"ל: "הדא הוא דכתיב הִנֵּה עֵין ה' אֵל יִרְאִיו וגו' לְהַצִּיל מִמּוֹת נַפְשָׁם וגו' (תהלים לג, יח-ט), זה שבטו של לוי שהם יושבים ומקוים לחסדו של הקדוש ברוך הוא. וכי כל הבריות אינן מיחלים לחסדו של הקדוש ברוך הוא, אלא ביותר שבטו של לוי שלא נטלו חלק בארץ, אלא יושבים ומתפללים שתעשה ארץ ישראל פרותיה, כדי שיטלו מעשרותיהם, שאין להם כלום בעולם אלא חסדו של הקדוש ברוך הוא וכו'", עכ"ל המדרש.

והנה, המפרשים מקשים על דברי המדרש, הלא מדיק בפסוק שמדובר על משפחת קהת מתוך שבט לוי הכללי, ומדוע מתייחס המדרש בדרש לכל שבט לוי. ומצד שני באמת צ"ב מה זה שהכתוב מתבטא בלשון 'שבט משפחות', זה שבט או משפחה.

כדי להבין דיוקים הנ"ל, נקדים ונבאר ד' דרכים שמצינו בענין מדרגת הבטחון, וכדלהלן:

א. בעל חובת הלבבות (שער הבטחון פ"א, פ"ה) כתב, שבטחון בה' פירושו, שבטוח שלא יארע לו שום פגע רע, ואך טוב וחסד יהיו מנת חלקו. ועל אף שיתכן שידמה להאדם שאירע לו אסון או צרה, באמת אין זה דבר רע, משום שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ובסופו של דבר מעז יצא מתוק. וכן, הצרה הזו תצמיח לו טובה, או בעולם הזה או בעולם הבא, מפני שעונותיו יתכפרו ע"י העונש הזה, עד כאן תוכן דבריו.

נמצא לפי שיטתו, דנקודת הבטחון היא, כאשר האדם מתחזק כ"כ באמונתו בהקב"ה שכל מה שהוא עושה הוא רק לטובה, עד שזה מביא אותו 'להרגיש לגמרי בטוח רגוע ושליו בכל מה שעובר עליו', כי מאמין באמת שהכל היא לטובתו, גם מה שנראה מבחוץ לדבר לא טוב.

ב. החזון איש כתב (באמונה ובטחון), שאין פירושו של בטחון שהאדם צריך לבטוח שלבטח ימלט מן הצרה שלפניו, ושכל מה שיקרה לו יהיה אך ורק טוב, כי יתכן מאד שנגזרה עליו חס ושלום גזירה רעה כעונש על מעשיו הרעים וכדומה, ועל כן אין לחשוב שבוודאי ימלט מהצרה, "...אבל ענין הבטחון הוא האמון שאין מקרה בעולם, וכל הנעשה תחת השמש הכל בהכרזה מאתו ית' וכו', וכאשר האדם נפגש במקרה אשר לפי הנהגה שבעולם צפויה אליו סכנה מדרכי הטבע לפחוד מטבעת העולם, וקשת רוחו ירפהו מלזכור שאין המקרה אדוניה לנו, ושאין מעצור לד' מלהושיעו, ולהכין מסבבים שיחליפו את כל המסובבים. וההבלגה בשעה הקשה הלזו, ולהשרות בקרבו את האמת הידועה כי אין כאן לפניו שום פגע רע מיד המקרה, רק הכל מאתו ית' בין לטוב בין למוטב, ואשר שורש אמונתו מפגינה פחדתו ונותנת לו אומץ להאמין באפשרות ההצלה, ושאין לפניו נטיה לרעה יותר מנטיה לטובה - ענין זה יקראוהו מדת הבטחון", עכ"ל.

נמצא לפי שיטתו, שנקודת הבטחון היא, כאשר האדם מתחזק כ"כ באמונתו בהקב"ה שהיא המסבב הכל והוא שולט על הכל, עד שזה מביא

מעשה נורא מצינו במדרש (ילקוט שמעוני בראשית כח) בענין זה, וכך מסופר שם: "מעשה באשה אחת ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה, באו לפני רבי שמעון בר יוחאי, ואמרו לו שהם רוצים להתגרש, אמר להן רשב"י, כשם שהנישואין זה לזה היה מתוך מאכל ומשתה, כך אין אתם מתגרשין אלא מתוך מאכל ומשתה. הלכו אותו הזוג ועשו כדבריו, עשו לעצמן יום טוב ועשו סעודה גדולה ונשתכרו יותר מדאי. כיון שנתיישבה דעתו של הבעל, אמר לאשתו, בתי ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית, וטלי אותו ולכי לבית אביך."

"מה עשתה האשה, לאחר שהלך בעלה לישון במיטתו רמזה לעבדיה ולשפחותיה ואמרה להם, שאוהו במטה, וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא. ויהי בחצי הלילה נענר הבעל משנתו, אמר לאשתו, בתי היכן אני נמצא. אמרה לו, בבית אבי. אמר לה מה לי ולבית אביך. אמרה לו, שכך אמרת לי בערב, כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך ו'אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך'."

"הלכו אותו הזוג אל רשב"י, עמד רשב"י והתפלל עליה ונפקדו. ללמדך מה הקב"ה פוקד עקרונות אף צדיקים פוקדים עקרונות."

"והרי דברים קל וחומר, ומה אם בשר ודם על שאמר לבשר ודם שכמותו, אין לי חפץ בעולם טוב ממך, נפקדו. ישראל המחכים לישועת הקב"ה בכל יום ואומרים, אין לנו חפץ טוב בעולם אלא אתה, על אחת כמה וכמה," ע"כ המדרש.

לפי המדרש הנ"ל מובן היטב כל השקלא וטריא של הגמ'. כי באמת אדם שמתפלל תפילה כזו, שאומר להקב"ה 'אין לי חפץ אלא בך', ודאי הוא שנענה, ואפשר אפילו לפקוד עקרונות, ולכן ס"ל לרשב"י שאין לנו לדאוג כי סופו שיבטל מן התורה, כי כיון שכל רצונו הוא לידבק בתורה בשלימות בלי עסק עולם הזה, ואומר 'אין לי חפץ אלא בך', ודאי הוא שיענה ויהא לו כל צורכו וסיפוקו, ולא יבטל מן התורה.

ואכן דוקא מפני כן מובן למה הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם, כיון שצריכים לכוון לזה באמת ובשלימות, אולם אם עוסקים בתורה ובד בבד רוצים גם עולם הזה מן הצד, ודאי שלא לזה כיוון רשב"י, ובכה"ג לא יעלה בידם.

« האם יש לכולם חובת ההשתדלות אחידה?? »

בספר אבן ישראל (דרש ג) להגאון הצדיק רבי ישראל סלנטר זצ"ל, כתב בענין הבטחון בזה"ל: "אך הנה יש שני מיני בטחון, בטחון של החובות הלבבות, ובטחון של ה'רמב"ן'. לדעת החובות הלבבות צריך לבטוח בקב"ה על ידי השתדלות דוקא, כי אסור לסמוך על הנס, אף כי אין מעצור להקדוש ברוך הוא להושיע אף בלא השתדלות, אף על פי כן מה שבכוחו לעשות מחוייב הוא לעשות (עיין שם שער הבטחון פרק ד'), וחטא אסא היה מה שלא דרש בה' כלל, רק ברופאים כמפורש בפסוק."

"**ולרמב"ן**, הבטחון הוא להשליך יתנו על ה' לבד, בלי שום סיבה, ומה שדרשו רז"ל וְרָפָא וְרָפָא (שמות כא, טו), היינו שניתן רשות לרופא לרפא (בב"ק פה), אבל העובד השלם אין ראוי לדרוש כלל ברפואה טבעית, ולדידיה גם בפרנסה אין צורך שום השתדלות, רק בטחון בה', וכו'."

"**אמנם** גם לדעת החובות הלבבות, אסור להרבות בהשתדלות, רק לעשות סיבה שיהיה אפשר גם כן על פי הטבע להרויח, ולבטוח בהשם יתברך, אבל ריבוי ההשתדלות הוא חסרון בטחון כידוע."

"**אבל** המינים ואפיקורסים שאינם מאמינים שה' יתברך מנהיג העולם, רק נתנו ההנהגה לכוכבי השמים וכסיליהם, זה דרךם פסל למו (תהלים מט, יד)

להרבות מאד בהשתדלות לעשות סיבות למחזוריהם, מאחר שאינם מאמינים רק בטבע, לכן המה מפקחים יותר, להפיק רצונם בטבע, עכ"ל.

ולפי הנ"ל יוצא, שהמחלוקות שבין החובות הלבבות והרמב"ן תלויה במחלוקת שבין רבי ישמעאל ורשב"י.

אבל באמת אין שום מחלוקת ביניהם, כי למעשה זה תלוי באיזה דרגה נמצא האדם, וכמו שהבהיר **הסבא מנובהרדוק זצ"ל** (בספרו מדינת האדם, דרכי הבטחון) וצ"ל לדברי הגר"א על הפסוק הַשֶּׁלֶךְ עַל ה' יִהְיֶה וְהוּא יִכְלֶלְךָ (תהלים נה, כג), שמבואר מדבריו שבעל הבטחון איננו צריך להשתדלות כלל, ואם נקבע בשמים שהדבר יגיע אליו, הרי שלבסוף יגיע אף ללא השתדלות כלל. אלא שכל זה דוקא לאנשים ברי מעלה שבטחונם גדול, וכן ידוע שחובת ההשתדלות לאדם היא כמדת בטחונו, וצריך להזהר שלא יבטח בטחון מדומה בלא השתדלות כי אם אינו בדרגה זו לא תועיל לו הבטחון.

וכמו שכבר נפסק **ברמב"ם ז"ל** (סוף הל' שמיטה ויובל), וז"ל: 'ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו, מפני שהובדל לעבוד את ה' לפיכך הובדלו מדרכי העולם והוא ברוך הוא זוכה להם, שנאמר אֲנִי חֶלְקֶךָ וְנַחֲלָתְךָ (במדבר יח, כ). ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש אשר נדבה רוחו אותו והכינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו לדעת את ה', והלך ישר כמו שעשהו האל ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קודש קדשים, ויהיה ה' מנת חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, הרי דוד המלך ע"ה אומר ה' מנת חלקו וכוסי אתה תומיך גורלי (ע"פ תהלים טו, ח), עכ"ל הרמב"ם."

הרי מבואר בלשונו כי האדם המעולה אשר נדבה רוחו להימסר לגמרי לעבודת ה' ומפנה את ליבו לגמרי מכל טרדות העולם אינו זקוק לשום סיבה כי יהיה ה' חלקו ונחלתו, ויזמין לו דבר המסתפק בעולם הזה כמו שזכה לכהנים.

ומוסיף שם בספר מדרגת האדם בזה"ל: 'ובאמת אם נבקש מקור לדברי הרמב"ם מצאנו שזה נמצא מפורש בתורה (בפרשתינו בפסוק שהתחלנו בו) בפסוק אל תכריתו משפחת הקהתי משבט הלוי, ומבואר במדרש על זה בזה"ל: 'אל תכריתו שבט הלוי. הדא הוא דכתיב הנה עין ה' ליראיו למיחילים לחסדו, זהו שבט לוי'."

"**ומקשים** המבארים, הלא מבואר בפסוק אל תכריתו משפחת הקהתי, ומה זה שאמרו אל תכריתו אל שבט הלוי. ועושינן הנחה במדרש לכתוב באמת אל תכריתו משפחת הקהתי (כלומר שצריך להגיה בדברי המדרש)."

"**אולם** לפי כל הדברים האלה ובפרט לפי דברי הרמב"ם הנ"ל אין צריך להגיה כלל. כי באמת לכאורה קשה, איך כתבה התורה 'אל תכריתו משפחת הקהתי משבט הלוי', שלכאורה מוכח מהפסוק שלא יכרת לעולם, ובאמת בטלה עבודת הלויים. ועל זה רמזו חז"ל אל תכריתו שבט הלוי ולא הקהתי, כי השבט לוי לא יכרת לעולם, הגם שבטלה עבודתם (וכדלהלן). ועל זה אמרו הדא דכתיב הנה עין ה' אֶל יְרֵאָיו לְמִיחִילִים לְחֶסְדוֹ, זה נקרא בשם שבט לוי, כמו שכתב הרמב"ם לא שבט לוי בלבד, אלא כל מי שנדבה ליבו ורוחו לה' הוא בכלל שבט לוי, אשר רק ה' הוא נחלתו, וזה יכול להיות גם בזמן שבטלה העבודה."

"**וזה** תלוי רק בנו, ולכן אמר אל תכריתו, שאתם בעצמכם אל תכריתו את שבט הלוי, שהוא תלוי בכך שלא תכריתוהו, מפני שכתוב הנה עין ה' אל יראיו למיחילים לחסדו. "והלא גם זה אשר ה' הוא נחלתו, שבט לוי הוא, וזה תלוי רק במעשינו שנוכל לעמוד בלי שום סיבה, רק ה' הוא נחלתו."

"**ומזה** המדרש מקור להרמב"ם, שכל מי שנדבה רוחו לעבודת ה', אין צריך לשום סיבה, מזה שאמר הנה עין ה' אל יראיו וגו', זהו שבט לוי, אשר ה' הוא נחלתו." עכ"ד.

"... כי האדם
המעולה אשר נדבה
רוחו להימסר לגמרי
לעבודת ה' ומפנה
את ליבו לגמרי מכל
טרדות העולם אינו
זקוק לשום סיבה כי
יהיה ה' חלקו
ונחלתו, ויזמין לו
דבר המסתפק
בעולם הזה כמו
שזכה לכהנים..."